

НАЙНОВІШІ КНИЖКОВІ ВИДАННЯ ДО ЮВІЛЕЇВ ІВАНА ЧЕНДЕЯ ТА ПЕТРА СКУНЦЯ

У квітні ц. р. на Всеукраїнській науковій конференції в Ужгородському національному університеті була представлена нова книга Івана Чендея «Спалахи іскрин» без зазначення на титулі жанру твору, місця і року видання – подібними порушеннями державного стандарту, на жаль, здавна грішить загалом поважне видавництво «Ліра». Та попри цей недогляд з реквізиту та не без порушень цього ж стандарту звороту титулу й макета бібліографічної картки знаємо: книга вийшла в Ужгороді 2012 року у видавництві «Ліра» його коштом, і читач одержав небуденну у творчій доробку майстра слова книжку. Це справді ошатне малоформатне видання, що органічно відповідає жанру поданих в нім коротких влучних висловів-афоризмів, розкриває нові грані творчого доробку видатного письменника-прозаїка. Приваблює блискуче виконана з використанням картини Федора Манайла «Казав Бескид Полонині» обкладинка, на якій назва книги подана почерком автора. Упорядкувала видання й провела значну текстологічну підготовку австрського рукопису до друку дочка письменника Марія Іванівна Трещак. «Задум видати цю книжку, – згадувала вона на презентації книги у прес-центрі «Закарпаття» 17 травня ц. р., – виник досить давно: десь через рік, як батька не стало. Зошит із афоризмами повернув мені батька-порадника, адже там – море мудрості, порад. Навіть за життя до нього часто приходили люди за порадами. І зараз, взявши до рук книжечку, можна знайти відповіді на злободенні питання. Ці узагальнення – це плід великого життєвого досвіду. Цією книжкою батько незримо присутній зі мною». До книги, крім змістовної, емоційно насиченої передмови Марії Трещак, двома розділами подано афоризми зі «Спалахів іскрин», які автор записував в окремому зшитку під однойменним заголовком, та із щоденникових записів, вибраних упорядницею під час підготовки «Щоденника» до друку. Він має вийти у світ у видавництві «Ліра» з передмовою Миколи Жулинського за підтримки Закарпатської обласної адміністрації та обласної ради у двох томах поважного обсягу. Чендееві «Щоденники» зберігалися в багатьох зошитах, частину з яких задля власної безпеки автор тримав не вдома, а у близьких і знайомих. Незначна їх частка видрукувана на шпальтах «Української літературної газети» та цього наукового університетського збірника і з великим зацікавленням сприйнята читачем. З появою усього «Щоденника» ми набагато повніше осягнемо феномен творчого доробку автора, саму його постать, літературний процес Закарпаття й України.

Ще раніше коштом Закарпатської облдержадміністрації у рамках програми управління інформації та зв'язків з громадськістю, що передбачає підтримку творів закарпатських авторів, вийшов четвертий том творів Петра Скунця (**Твори. – Кн. 4. Відпустка від життя** / Упорядкування та підготовка текстів Наталії Скунець, передмова «Проза

поета» Сергія Федаки. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2012. – 216 с.), більша частина тиражу якої поповнила фонди публічних бібліотек Закарпаття. Упорядкувала видання і підготувала їх до друку дочка автора Наталія. Книга охоплює автобіографічну прозу П. Скунця, що подана насампочатку і в кінці двома окремими творами «Інтерв'ю з самим собою» та «Автобіографія», інші твори згруповані у двох розділах – «Відпустка від життя, або на пошуки себе самого» та «З не так далекої історії». Це книга про себе самого у світі добра і зла, зустрічі з людьми добрими та злими, випрозорує не простий життєвий шлях поета, позначена широкою амплітудою письма. Переважна кількість творів датована (кінцем 80-х – 2007 роком). Зовсім не зайвим була б відсутня тут вказівка, де вперше надрукований кожен твір і за яким джерелом подається кожен текст.

Окремою книгою переклади одинадцятьох словацьких поетів, здійснених Петром Скунцем у різних виданнях і публікаціях, донесла до читача-сучасника доцент кафедри словацької філології Ужгородського національного університету, поетеса Тетяна Ліхтей. Вісімнадцятий випуск знаного в Україні та Словаччині видання, присвяченого словацько-українським і українсько-словацьким літературним взаєминам «Між Карпатами і Татрами», який вона започаткувала і яким весь час опікується, має назву «Сучасна словацька поезія в перекладі Петра Скунця» (упорядник Т. Ліхтей. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2012. – 72 с.). Подані тут Скунцеві переклади гідно доповнюють дві поважні авторські антології сучасної словацької поезії українських письменників Словаччини – Іллі Галайди (Із кузні часу. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття» – Пряшів: Спілка українських письменників Словаччини, 2007) та Сергія Макари «Поезія, молитва серця» (Банська Бистриця – Поніки, 2009). У Скунця є автори, яких ні Галайда, ні Макара не перекладали, із тих поетів, які перекладали усі троє, лише два вірші Павола Горово «Монолог» та «Закохані під час дощу» (у Скунця «Коханці в дощі») повторюються у Скунця і Макари. Не маючи під руками словацького оригіналу, аби судити про адекватність перекладу, подамо без коментарів лише останню строфу «Монолога», щоб наочно переконатися у перекладацькій майстерності Скунця.

У Скунця:

Мамо!

*І ти, і я так само –
ні, все ж ми не самі.
Відхльостані вітрами,
ми крізь боління й рани
їдем і вдаряєм прямо
в груди тьмі, в груди тьмі
без фальшу і прикрас.
Й наші буденні драми
гоїть час.*

У Макари:

Мамо!

*Ти ж не одна так само
як я в житті не сам.
Похльостані грозами
крізь болі зі слезами
шугаємо путями
супроти тьмі й громам
у лавах людських мас.
А дріб'язкові рани
лікує час.*

Закарпатська обласна наукова універсальна бібліотека імені Федора Потушняка у своїй серії «Корифеї Закарпаття: бібліографія» після публікації

бібліографічних покажчиків Юрія Шкробинця, Фелікса Кривіна, Федора Потушняка, Михайла Томчанина, Юрія Керекеша випустила в світ бібліографічний покажчик **«Петро Скунець – поет, публіцист, громадський діяч: до 70-річчя від дня народження. Бібліографічний покажчик»** (Ужгород: Видавництво В. Падяка, 2012. – 112 с.). Основну частину покажчика склали розділи подиву гідної публіцистики Петра Скунця «На вістрі серця і пера» (нарис, статті, відгуки; позиції 20 – 412) та «Інтерв'ю з самим собою», – і не тільки» (позиції 413 – 435), що охоплюють гострі і мудрі публіцистичні виступи поета у пресі 1998–2007 рр., про попередні 40 років публіцистичної діяльності поета (1958–1997) дізнаємося з давнішого довідника Олександри Ігнатович. Інші розділи бібліотечного покажчика, крім першого («Окремі видання творів»), теж подають матеріали останніх двох десятиліть. Талановита молода журналістка й поетеса Ірина Надворна у розлогій передмові до даного покажчика «Р. S. Поліфонізм травневої натури» детально охарактеризувала внесок поета у розвій української журналістики останніх двох десятиліть, працю у якій він розпочав у 1958 році і трудився в ній до останніх своїх земних днів – останній його виступ про антинародні дії влади «Далеко не господні страсті», зафіксований у цьому довіднику, датований 14 квітня 2007 року. Наступним подібним виданням мала б стати повна науково вивірена Скунцева біобібліографія.

З іменем Петра Скунця тісно пов'язана й нова книга письменника-гумориста Володими-

ра Товтина **«Півень-фахівець: гумористично-казковий памфлет-фесрія»** (Ужгород: видавництво ТІМРАНІ, 2012. – 168 с.), до рукопису якої Скунець ще за життя написав передмову «Коли дійсність химерніша від химер», датовану лютим 2007-го, а починається текст памфлета-фесрії авторським епіграфом: «Світлій пам'яті побратима, видатного українського поета і журналіста, громадського діяча, лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка, доброї і скромної людини ПЕТРА МИКОЛАЙОВИЧА СКУНЦЯ – присвячую.

*Коли б я міг – я зупинив би смерть,
Коли б я міг – то змусив би проснутися,
Щоб знову до руки міцної доторкнутися,
Відвертої душі відчутти круговерть».*

Завершує книгу післямова автора «Поетів у нас багато, а Петро Скунець один», частина якої під заголовком «Один, але з нами» до четвертої річниці з дня смерті поета друкувалася в періодиці (Новини Закарпаття. – 2011. – 30 квіт. – С. 21)

На часі багатомні видання творів Івана Чендея і Петра Скунця в Києві, оскільки їхня творчість явно недооцінена на загальноукраїнському рівні, а закарпатські регіональні книжкові публікації у зв'язку з геть до тла зруйнованим книгорозповсюдженням у країні в останні десятиліття за межі Головного Вододільного Карпатського хребта майже не доходять, виняток в основному складають по кільканадцять примірників книг, які видавництва згідно з урядовим розпорядженням після виходу в світ висилають у відповідні інстанції.

Дмитро Федака